

595.706492

E61

Ins.

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

Deel 20

1 november 1960

No. 11

Adres der Redactie:

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD: B. van Aartsen: Opmerkingen over in 1959 waargenomen Macrolepidoptera (p. 213). — E. J. Nieuwenhuis: *Euploea algea melanopa* Röber 1887 (Lepidoptera, Danaidae) (p. 217). — J. A. W. Lucas: Lepidoptera in 1959 (p. 219). — J. A. W. Lucas: On some varieties of Macrolepidoptera (p. 229). — J. A. W. Lucas: Syrphidae in 1959 (p. 230). — Literatuur (p. 231: A. Reyne; p. 232: P. A. van der Laan).

Opmerkingen over in 1959 waargenomen Macrolepidoptera

door

B. VAN AARTSEN

Na een lange pauze hield ik mij in 1959 weer intensief met het verzamelen van vlinders bezig en al dadelijk trof ik wel een zeer interessant seizoen. Van mijn waarnemingen lijken mij de volgende vermeldenswaard:

A. Afwijkende vliegdata.

Euproctis similis Fuessly. De tweede generatie was algemeen.

Philudoria potatoria L. Op 29 september ving ik twee mannetjes op licht te Best, die ongetwijfeld tot een nog niet waargenomen tweede generatie behoorden.

Drepana binaria Hufn. Op 25.IX een gaaf ♀ te Heemskerk.

Roeselia albula Schiff. Op 25 september één en op 2 oktober twee stuks te Heemskerk, alle gaaf.

Spilosoma lutea Hufn. Op 23 augustus een gaaf ♀ te Halfweg, behorende tot een nog niet uit ons land vermelde tweede generatie.

Spilosoma urticae Esp. Een zeer vers ♀ op 13 oktober te Halfweg. Deze tweede generatie was nog niet uit ons land vermeld.

Agrotis vestigialis Hufn. Twee exemplaren op 3 oktober te Oostkapelle. Een tweede generatie?

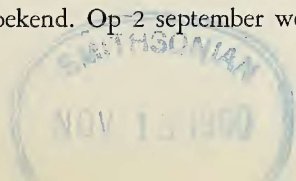
Ochropleura plecta L. Vijf verse dieren op 28 september te Woerdense Verlaat.

Diarsia rubi Vieweg. De tweede generatie was algemeen. Op 28 september 12 exemplaren te Woerdense Verlaat.

Amathea xanthographa Schiff. Op 25 september te Heemskerk.

Mythimna pudorina Schiff. Op 2 oktober een gaaf exemplaar van een nog niet vermelde tweede generatie te Heemskerk.

Mythimna litoralis Curtis. Ook van deze soort was nog geen tweede generatie uit Nederland bekend. Op 2 september werd een exemplaar te Valkenisse gevan-

DIV. ENT.
U.S. NATL. MUSEUM

SMITHSONIAN INSTITUTION

gen, op 8.IX een te Heemskerk en op 3 oktober zelfs twee stuks te Oostkapelle. De laatste twee waren afgevlogen.

Mamestra splendens Hb. Twee zeer verse exemplaren van de tweede generatie werden 18 augustus te Woerdense Verlaat gevangen.

Discestra trifolii Hufn. Eén exemplaar, dat iets afgevlogen was, op 4 oktober te Valkenisse, en een gaaf op 11 oktober te Halfweg. Derde generatie?

Caradrina morpheus Hufn. Van de nog niet vermelde tweede generatie werd 24 september één exemplaar te Best gevangen en 21 oktober liefst zes te Heemskerk.

Earias clorana L. Op 2 oktober een zeer vers exemplaar te Heemskerk. Derde generatie?

Chryspidea festucae L. Op 28 september twee exemplaren te Woerdense Verlaat.

Polychrisia moneta F. Een gaaf exemplaar op 11 oktober te Halfweg.

Sterrhba biselata Hufn. Op 3 oktober een gaaf exemplaar te Oostkapelle. Derde generatie?

Sterrhba aversata L. Op 1 oktober een gaaf exemplaar van de derde generatie te Huizen-N.H.

Sterrhba inornata Hw. 16 september te Oostkapelle en 25 september te Heemskerk.

Scopula imitaria Hb. Op 2 en 15 september telkens twee exemplaren van de nog niet uit ons land vermelde tweede generatie.

Scopula emutaria Hb. Op 2 september te Valkenisse 13 stuks. Tweede generatie?

Abraxas sylvata Scop. Een vers exemplaar van de nog niet vermelde tweede generatie op 1 september te Oostkapelle.

Colotois pennaria L. Een vroeg exemplaar op 1 september te Heemskerk en een zeer laat, doch volkomen gaaf ♂ te Vogelenzang op 3 december.

Massaal optreden van enkele soorten.

Leucoma salicis L. Deze soort kwam half juni massaal voor tussen Best en Liempde. In dit gebied staan enige duizenden populieren met een ondergroei van wilg, els, vuilboom, *Prunus padus* en kruidachtige planten. Vrijwel alle populieren, de wilgen, de elzen en de *Prunus* waren kaal gevreten door de rupsen van *salicis*. Op alle mogelijke plaatsen werden poppen aangetroffen, soms in massa bij en aan elkaar. Meer dan honderd in één klomp was geen zeldzaamheid. Van de rupsen waren vele nog zeer klein en konden door voedselgebrek ook niet meer volwassen worden. En tegelijk vlogen overdag de duizenden en duizenden vlinders. Het was als een winters landschap, de ontbladerde bomen en daartussen als sneeuwvlokken de witte vlinders.

De enkele bewoners in dit gebied hadden uiteraard veel last van de rupsen, die bij massa's de huizen binnen drongen om daar te verpoppen. Bij een eventuele herhaling van de plaag is de gemeente Best van plan het gebied vanuit een vliegtuig te laten bespuiten. Het is te hopen, dat het niet zover komt, want dat zou een ramp betekenen voor dit aan vlindersoorten zo rijke gebied.

Poecilocampa populi L. Deze soort was in november zeer algemeen in de duinen te Heemskerk. Dit blijkt wel duidelijk uit de volgende op licht waargenomen vlinders (alle mannetjes): 30 stuks op 2 november, 34 op de derde, 11 op de 15de, 109 op de 16de en 76 op de 20ste.

Rhizedra lutosa Hb. Begin oktober was deze uil zeer algemeen op Walcheren. Ik kreeg er toen tientallen op de M.L.-lamp, doch toen ik 's nachts om 2 uur van Oostkapelle naar Middelburg reed langs enkele binnenweggetjes, vlogen er honderden in het licht van mijn autolampen. Het was onmogelijk om er niet vele dood te rijden. Het opmerkelijke is echter, dat er nog vrijwel geen riet in de sloten staat, daar het zeewater deze vegetatie heeft doen verdwijnen.

B i j z o n d e r e v a n g s t e n i n 1 9 5 9.

Melitaea diamina Lang. Ongeveer half juni kon ik een aantal dieren van deze soort vangen in de buurt van Eindhoven. De populatie, die hier vloog, was echter klein. Hopelijk kan zij op deze plaats stand houden.

Spialia sertoria Hoffmannsegg. Van de nog maar één maal waargenomen tweede generatie ving ik zowel op 11 als op 12 augustus twee exemplaren te Cadier.

Papilio machaon L. Een prachtig vers dier te Zoutelande op 2 september.

Sterrha emutaria Hb. Algemeen in de tweede generatie te Valkenisse.

Jaspidia deceptor Scop. In mei en juni in aantal gevangen te Cadier. Ongetwijfeld is dit fraaie diertje hier thans inheems. Een tweede generatie werd echter niet waargenomen.

Arctia villica L. Een tweetal exemplaren in mei op Walcheren.

Actinotia polyodon Cl. In mei in aantal in de duinen te Heemskerk.

Agrotis cinerea Schiff. Eveneens in mei in aantal te Heemskerk.

Paradiarsia glareosa Esp. Algemeen op Walcheren.

Athetis palustris Hb. Van deze zeldzame soort ving ik 31 mei een mooi gaaf exemplaar op licht te Heemskerk.

Cirrhia ocellaris Bkh. Vrij algemeen te Oirschot.

Aporophila australis Boisd. en

Eumichtis lichenea Hb. Van deze tot nog toe zeer zeldzame uilen, waarvan resp. vier en twee exemplaren uit Nederland bekend waren, kon ik een aantal dieren in Zeeland vangen. Mogelijk is het warme weer voor deze soorten zeer gunstig geweest.

A f w i j k e n d e v o r m e n.

Vanessa cardui L. Op 2 oktober ving ik in mijn tuin te Halfweg een prachtig vers exemplaar van de zeer zeldzame f. *rogeri* E. B. Dit is de eerste vangst hier te lande. Ook buiten onze grenzen is de vorm nog slechts enkele malen waargenomen.

Thera juniperata L. Van deze soort ving ik te Halfweg twee stuks van een licht kaneelbruine kleur.

Ectropis bistortata Goeze. Een zeer klein exemplaar van Oostkapelle, waarbij de gehele vleugels licht bestoven zijn en de dwarslijnen door een donkerder bestuiving zijn aangeduid. Van de vlekken tussen de uiteinden van de aderen zijn er nog slechts enkele over aan de achterrand van de achtervleugels.

Campaea margaritata L. Bij een exemplaar van Hoenderlo raken de witte dwarslijnen op de voorvleugels elkaar even onder het midden, doch lopen dan niet verder door naar de binnenrand.

Operophtera fagata Scharfenberg. Van deze begin november zeer algemeen waargenomen vlinder (zie ook BOER LEFFEF, *Ent. Ber.* 20 : 108, 1960) ving ik enkele

opvallend afwijkende vormen. Een ♂, waarbij de tekening van de voorvleugels vrijwel is verdwenen. Een ander ♂ met een mooie donkere middenband op de voorvleugels (f. *fasciata* Petersen), tussen honderden dieren het enige exemplaar, ongetwijfeld dus zeldzaam. Nog opmerkelijker echter waren de reeds door LEFFEF vermelde bijna vleugelloze wijfjes. Ze werden in copulatie gevangen, zodat vergissen dus uitgesloten is.

Eupithecia succenturiata L. Een prachtig exemplaar van f. *bistrigata* Lempke te Oostkapelle. De vorm was nog slechts eens eerder gevangen, al in de vorige eeuw door HEYLAERTS.

Tethea ocularis L., f. *frankii* Boegl. Een prachtig exemplaar van deze zwarte vorm te Oostkapelle, een van de eerste vangsten in het duingebied.

Agrochola lychnidis Schiff., f. *silesiaca* Schultz. Deze zeer zeldzame zwartachtige vorm ving ik te Halfweg.

Rhizedra lutosus Hb. Een licht roodbruin exemplaar te Best.

Mesapamea secalis L. Een exemplaar met opvallend grijze bestuiving van costa en aderen van de voorvleugels.

Poecilocampa populi L. Een ♂ van Heemskerk, dat in plaats van zwart bruin getekend is.

Euplexia lucipara L. Van deze weinig variabele soort ving ik een sterk afwijkend exemplaar te Oostkapelle. De roodbruine grondkleur van de voorvleugels is meer grijsachtig. De tekening van het middenveld is normaal, maar die van het achterrandsveld is nagenoeg verdwenen. Van de niervlek is slechts de onderhelft als een witte vlek zichtbaar.

Cosmia pyralina Schiff. Een purperrood exemplaar van Oostkapelle, waarvan de witte voorrandsvlek van de voorvleugels is gereduceerd tot een wit lijntje.

Diarsia rubi Vieweg. Een viertal vormen, waarbij de zeldzame f. *fasciata* Meves. De drie andere, waarbij een prachtige roodbruine uit Valkenisse, zijn niet in de Catalogus genoemd.

Apamea scolopacina Esp. Een mooie roodbruine vorm van Walcheren.

Peridea anceps Goeze, f. *hasebroeki* Loibl (*nigrescens* Lempke). Een zeer fraai exemplaar van deze zwartachtige vorm uit Gronsveld, de tweede Nederlandse vindplaats.

Summary

Macrolepidoptera taken in the Netherlands in 1959, remarkable for their date of capture, their locality or showing striking varieties.

Halfweg-Zwanenburg, Esdoornplein 4.